

## ДІЯЛЬНІСТЬ КАФЕДРИ ОСНОВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УМАНСЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ІНСТИТУТІ У 1960-Х РОКАХ

*Джагунова О.І.*

*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини  
(м. Умань Черкаської області)*

Розвиток народного господарства УРСР, зокрема її освітньої ланки у 1950-1957 роки, відбувався у прямій залежності від соціально-економічних та суспільно-політичних змін, що здійснювалися у країні.

Одним із основних принципів організації роботи закладів народної освіти було проголошено так званий трудовий принцип, суть якого полягала у створенні нової вищої радянської освіти, яка тісно пов'язана з життям та практикою соціалістичного будівництва. Так, в «Законі про п'ятирічний план відновлення і розвитку народного господарства СРСР на 1946-1950 рр.» зазначено «довести кількість студентів вищих навчальних закладах в 1950 р. до 674 тис. чоловік і учнів в спеціальних середніх навчальних закладах до 1280 тис. чоловік. Розширити підготовку вчителів для початкових та середніх шкіл; підвищити якість підготовки кадрів вищої і середньої кваліфікації» [1, с. 135].

Зрозуміло, що здійснення реформ у середній школі призвело до змін у підготовці педагогічних кадрів.

Постановою Ради Міністрів УРСР «Про додаткові заходи по впорядкуванню підготовки вчительських кадрів в учбових закладах Української РСР» від 20 червня 1956 року вводилися комплексні спеціальності за напрямом підготовки на природничо-географічних та природничих факультетах «Учитель біології та основ сільського господарства» [1, с. 137].

Відповідно до вищезгаданого наказу Ради Міністрів УРСР, в Уманському педагогічному інституті на природничому факультеті було відкрито спеціальність «Біологія та основи сільського господарства» та створено кафедру основ сільського господарства [2, арк.24]. Проте, у звіті про наукову діяльність Уманського педагогічного інституту за 1962 р. кафедра уже називається «кафедра основ с/г виробництва», припускаємо, що повна назва кафедри «кафедра основ сільськогосподарського виробництва» [3, арк. 4].

Кафедру очолив доцент Ігнат'єв Б.П.. У її складі працювало 8 викладачів, із них: 5 кандидатів наук.

Навчально-виховна робота кафедри, як один із основних видів діяльності, була направлена на покращення підготовки вчителя біології і виробничого навчання. Програми і робочі плани усіх курсів, які викладали викладачі кафедри, а також теми і зміст всіх лекцій контролювалися керівництвом інституту і обговорювалися на засіданнях кафедри та Ради інституту.

Ще один вид діяльності кафедри – польові та навчальні практики, наприклад, із курсів землеробства та ґрунтознавства (2 тижні). Сівозміни вивчаються шляхом безпосередньої участі студентів в роботах на полях ще одного структурного підрозділу інституту – агробіостанції [4, арк. 26].

У складі кафедри функціонували такі кабінети і класи:

1. рослинництва;
2. генетики;
3. землеробства;
4. тваринництва і дарвінізму;
5. тракторний клас;
6. автомобільний клас [2, арк.24].

У 1962 р. кафедра основ сільського господарства виконувала комплексну тему «Лабораторно-практичні заняття з тваринництва (для педінституту)» [3, арк. 4]. А у 1966 р. це вже інша комплексна проблема, яка координується Інститутом фізіології рослин АН УРСР. «Шляхи і закономірності індивідуального розвитку рослинного організму» у руслі якої вивчаються і проводяться експериментальні дослідження вже аж із двох тем:

1. «Фізіолого-біохімічні особливості розвитку рослин картоплі в залежності від скоростиглості сорту та умов агротехніки» (доцент Гедзь С.М.);
2. «Вплив гербіцидів на доступність для рослин елементів живлення» (Казидуб Г.О.) [5, арк. 32]

Відповідно до плану роботи в зимово-весняний період проведена серія дослідів в лабораторних умовах над бульбами і частково рослинами картоплі. У весняно-літній період були закладені лабораторно-вегетаційні і польові досліді. Потім по фазах розвитку рослин проводились аналізи: визначення вмісту розчинних (глюкози, сахарози) і нерозчинних (крохмаль) вуглеводів. Одночасно досліджували активність ферментів інвертази і амілази, які беруть участь у перетворенні вуглеводів в картоплі [5, арк. 32-33].

За згадуваний період вийшли з друку написані викладачами кафедри навчальні посібники:

1. «Основи сільськогосподарського виробництва (для студентів-заочників)», автори Казидуб Г.О., Єріна О.І., Гедзь С.М. та Вдовіна А.І.;
2. «Основи сільськогосподарських знань і практичні роботи на навчально-дослідній ділянці» (для учнів педучилищ), автори Казидуб Г.О. та Єріна О.І.
3. «Організація і методика проведення практичних занять по тракторах і автомобілях в педінститутах та школах з виробничим навчанням», автор Кулик М.О. та інші [3, арк. 20].

Крім того членами кафедри було опубліковано близько 20 наукових статей переважно у республіканських та всесоюзних журналах і збірниках.

Отже, після відкриття спеціальності «Біологія та основи сільського господарства» та організації кафедри основ с/г виробництва в Уманському педагогічному інституті, можемо говорити про покращення якості підготовки вчителів відповідної спеціальності – біології та інших спеціалістів природничого напрямку Крім того, організація та діяльність кафедри сприяла

розвитку сільськогосподарської науки та освіти, хоч і в руслі педагогічного напрямку.

### **Джерела та література**

1. Кузьменко Ю. В. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання як складова формування трудових ресурсів (1950-1957 рр.) // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2015. №52. С. 133-140
2. Музей історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини Ф. 1 Оп. 1 Спр. 1 Арк. 24
3. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі ЦДАВО України) Ф. 166. Оп. 15 Спр. 3431 арк. 4
4. ЦДАВО України Ф. 166. Оп. 15 Спр. 5100 арк. 26
5. ЦДАВО України Ф. 166. Оп. 15 Спр. 5131 арк. 32